

Toespraak prof. dr. Petri Embregts bij de 11^e uitreiking van
de Ds. Visscherprijs in de Geertekerk te Utrecht op 17 maart 2016

Dames en heren,

Het is mij als voorzitter van de jury een eer en genoegen om u op de hoogte te kunnen stellen van de bevindingen van de jury van de Ds. Visscherprijs 2016. Voor deze prijs werden in totaal 17 proefschriften ingezonden, verdedigd aan 9 universiteiten: 4 in Groningen, 3 aan de VU en 2 aan de UvA te Amsterdam, 2 in Nijmegen, 2 in Rotterdam, en 1 in Utrecht, Chicago, Gent en Leuven. De onderwerpen waren zeer divers.

Wat ondermeer aan de orde kwam:

kwaliteit van leven bij ernstige verstandelijke beperkingen en probleemgedrag, risicovol gedrag bij LVB-jongeren, het bevorderen van communicatie, samenwerking met ouders, beoordeling van pijn, verstandelijk beperkte ouders, fysieke fitheid, evaluatie van een diagnostische richtlijn van angst, psychofarmacagebruik, preventie van vallen. Teveel om op te noemen.

De jury stond voor een moeilijke opgave. Alle proefschriften waren van hoge kwaliteit en de onderwerpen, vraagstellingen en onderzoeksmethodes waren zeer uiteenlopend. Bij nadere bestudering sprong een aantal er duidelijk uit. De jury heeft bij de beoordeling vooral gelet op wetenschappelijke kwaliteit, innovatieve aspecten en maatschappelijke en praktische relevantie.

De jury is alle inzenders zeer erkentelijk voor het inzenden van hun dissertaties. We kunnen daaraan hier helaas niet die aandacht geven die ze verdienen, maar op de gecombineerde website van NTZ en het Ds. Visscherfonds (www.ntzonline.nl) kunt u de 17 samenvattingen lezen.

Alle inzendingen zijn door de jury in twee besloten vergaderingen uitgebreid besproken op basis van schriftelijke beoordelingen door de juryleden. De juryleden die bij een promotie betrokken waren hebben zich bij de bespreking van die proefschriften begrijpelijkerwijs terughoudend opgesteld. Uit alle inzendingen werd eerst een shortlist opgesteld en vervolgens werden drie proefschriften genomineerd en tot slot een winnaar bepaald.

De drie nominaties gingen in alfabetische volgorde naar:

Dr. Kirsten van den Bosch (Groningen), **Safe and Sound**. Soundscape research in special needs care

Dr. Ellen Grootegoed (Amsterdam UvA), **Dignity of Dependence**. *Welfare State Reform and the Struggle for Respect*

Dr. Sara Nijs (Leuven), **EXPERIENCE TOGETHER**. Peer interactions in persons with profound intellectual and multiple disabilities

Dr. Kirsten van den Bosch deed op unieke en interdisciplinaire wijze onderzoek naar een belangrijk maar onderbelicht probleem, nl. de invloed van de auditieve leefomgeving op het welzijn van mensen met ernstige of zeer ernstige verstandelijke en meervoudige beperkingen. Aandacht werd gevraagd voor "audible safety"; dat wil zeggen: een auditieve omgeving moet indicatief zijn voor hoorbare veiligheid. Het belang van het onderwerp voor het dagelijks leven

(de effecten van verschillende soorten geluidsomgevingen) is zowel theoretisch als praktisch van groot belang en in wezen veel groter dan het kleine onderzoeksveld doet vermoeden. Een goede afstemming van de geluidsomgeving op de persoonlijke kenmerken en behoeften van een persoon kan diens welbevinden bevorderen, hem stimuleren en mogelijke onrust en angst voorkómen.

Dr. Ellen Grootegoed behandelde de vraag hoe hulpbehoevende en kwetsbare burgers en hun naasten de transitie van een verzorgingsstaat naar een participatiesamenleving in de praktijk ervaren, wat voor beroep er steeds meer wordt gedaan op eigen inzet en verantwoordelijkheid en op het sociale netwerk als vervanging voor professionele zorg, maar ook op de vraag wat voor problemen zij daarbij tegenkomen.

De resultaten maken duidelijk dat het benadrukken van 'eigen kracht' i.p.v. afhankelijkheid van anderen door beleidsmakers onvermoede negatieve gevolgen heeft voor het zelfbeeld van zorgbehoevenden. Men durft geen hulp meer te vragen om zo lang mogelijk 'zelfredzaam' over te komen, men schaamt zich daarvoor en doet vaak voorkomen dat het allemaal wel lukt. Afhankelijkheid lijkt een negatieve betekenis te krijgen, terwijl een echt zorgzame participatiesamenleving juist ieders kwetsbaarheid en onderlinge afhankelijkheid benadrukt. Het proefschrift zet aan tot verdergaand maatschappelijk debat.

Dr. Sara Nijs deed innovatief onderzoek naar de interacties met en tussen personen met ernstige verstandelijke en meervoudige beperkingen. Dit is een relevant doch complex thema bij een moeilijke onderzoeksgroep. Er is een minutieuze observatie-studie uitgevoerd naar onderling contact bij een kleine doelgroep van meestal ook motorisch zeer beperkte en afhankelijke mensen. Zij verblijven veelal in residentiële voorzieningen en zijn buiten de verzorgende contactsituaties wat betreft contact veelal op elkaar aangewezen. Het belang van dit onderzoek strekt zich ook uit naar andere personen waar onderling contact en communicatie beperkt is. Het onderzoek was gericht op de wijze waarop de omgeving middels een training meer aandachtgericht gedrag kon ontwikkelen en zo aandachtzoekend gedrag bij mensen met een beperking kon bevorderen, opdat men meer elkaars nabijheid vindt en er sprake is van een geringer isolement.

U heeft zojuist de presentatie van de drie genomineerden kunnen beluisteren. De jury koos voor deze drie genomineerden omdat zij er alle drie blijk van hebben gegeven gedreven onderzoekers te zijn met een focus op het belang van kwetsbare mensen met een diversiteit aan beperkingen. Zij hebben hun onderzoek gedaan in samenwerking met velen (cliënten, professionals, ouders en andere verwanten) en de resultaten met belangrijke implicaties voor de praktijk van de zorg op een heldere en inspirerende wijze beschreven.

U zag en hoorde vanmiddag dus de kopgroep van een sterk deelnemersveld. Er kan echter slechts één onderzoeker de winnaar zijn van de Ds. Visscherprijs 2016 en alles afwegend heeft de jury na rijp beraad als eerste prijswinnaar aangewezen: **Dr. Kirsten van den Bosch**.

Mevrouw Van den Bosch, de jury feliciteert u van harte met het behalen van de Ds. Visscherprijs 2016. Alvorens u de prijs krijgt overhandigd door de voorzitter van het Ds. Visscherfonds sluit ik af met een korte toelichting op het jurybesluit om u deze prijs toe te kennen:

De jury beoordeelde dit proefschrift over de invloed van de auditieve (leef)omgeving op de gemoedstoestand en het welbevinden van personen met (zeer) ernstige verstandelijke (en meervoudige) beperkingen (EVMB) als van grote waarde. Voor iedere mens is de beoordeling

van omgevingsgeluid natuurlijk van groot belang, maar de bij hen frequent voorkomende visuele beperkingen en hun verminderde cognitieve vermogens, maken personen met (zeer) ernstige verstandelijke (en meervoudige) beperkingen in het bijzonder afhankelijk van geluid bij het begrijpen en (emotioneel) ervaren van hun omgeving. Het kunnen horen en inschatten van hoe veilig de omgeving is is een complexe opgave, doch van vitaal belang voor het functioneren van mensen; het ontbreken ervan kan bv bijdragen aan het ontstaan van probleemgedrag of onbegrepen reacties. In het onderzoeksproject is de beoordeling van de auditieve omgeving gedaan door groepsleiders met een digitale versie van de Assessment Auditieve Omgeving met behulp van een smartphone-applicatie: MoSART.

De jury prijst zowel de theoretische fundering als de doordachte en originele innovatieve observatie- en onderzoeksopzet, die leidden tot de ontwikkeling van een taxonomie van verschillende typen geluidsomgevingen en een praktische onderzoekstechniek m.b.v. moderne technologie: een vragenlijst en een gebruiksvriendelijke gedigitaliseerde versie, nl. een smartphone-applicatie, om zowel de stemming van de cliënt als de geluidsomgeving te waarderen. De grotere bewustwording bij begeleiders kon zo tot een verbeterde auditieve omgeving leiden met ondermeer vermindering van probleemgedrag. In een speciaal geconstrueerde geluidskamer konden de effecten van verschillende geluidsomgevingen nader worden bevestigd. Zet hulpverleners in een instelling een blinddoek op of maak een geluidsoptname en velen zullen wellicht schrikken van de vaak chaotische, complexe en soms bedreigende geluidsomgeving.

De jury is onder de indruk van de wijze waarop dit creatieve multidisciplinaire onderzoek in korte tijd is uitgevoerd en brede publieke aandacht heeft gekregen alsmede voortgezet onderzoek in gang heeft gezet. De jury waardeert ook de zelfkritische beoordeling van de onderzoekster mbt de methodologische beperkingen en onderzoeksresultaten van het onderzoek.

Rest mij om u namens de jury van harte te feliciteren met de toekenning van de Ds. Visscherprijs 2016. Wij hopen dat deze prijs u en anderen zal stimuleren tot verdergaand onderzoek in het belang van mensen met verstandelijke beperkingen.

Tot slot ook een bijzonder hartelijke gelukwens aan de twee anderen genomineerden, dr. Ellen Grootegoed en dr. Sara Nijs, die voor hun uitstekende dissertatie door het Ds. Visscherfonds beiden met een tweede prijs worden beloond. Ook u beiden veel succes gewenst met uw verdere activiteiten.

Ik nodig hierbij als eerste Kirsten van den Bosch uit om naar voren te komen en uit handen van Dr. Ad Lansink de Ds. Visscherprijs 2016 in ontvangst te nemen.

Prof. Dr. P.J.C.M. Embregts
Juryvoorzitter

Drs. R.F.B. Geus
jurysecretaris

Overige juryleden:
Drs. Paul Goderis (bestuurslid Ds. Visscherfonds)
Prof. Dr. Bea Maes
Dr. Sandra Mergler
Dr. Xavier Moonen
Prof. Dr. Henny van Schrojenstein Lantman - de Valk